№ 4, 2017

Көзәтчи гүлләси

ЈЕҺОВА АЛЛАҺЫН ПАДШАҺЛЫҒЫНЫ БӘЈАН ЕДИР

Өлүм

Һәјатын тамамы, јохса давамы?

НЕЧӘ ДҮШҮНҮРСҮНҮЗ?

Өлүм Аллаһын бизим үчүн ирадәсинин бир һиссәсидир? Мүгәддәс Китабда јазылыб: «[Аллаһ] онларын көзләриндән бүтүн јашлары силәҹәк. Артыг өлүм олмајаҹаг» (Вәһј 21:4).

«Көзәтчи гүлләси»нин бу сајында Мүгәддәс Китабын һәјатла вә өлүмлә бағлы нә дејилдији изаһ олунур.

ӨЛҮМЛӘ БАҒЛЫ МҮГӘДДӘС КИТАБДА НӘ ЈАЗЫЛЫБ?

3 Өлүм һәјатын давамыдыр?

4 Өлүмлә бағлы Мүгәддәс Китабда нә јазылыб?

ҺӘМЧИНИН БУ САЈДА

8 ДОҒМАЛАРЫМЫЗДАН КИМСӘ ӨЛҮМЧҮЛ ХӘСТӘЛИЈӘ ТУТУЛАНДА

11 ИЛИАС ҺАТЕР ВӘ ОНУН ИБРАНИ ДИЛИНДӘ ДӘРҸ ЕТДИЈИ ГЕЈРИ-АДИ МҮГӘДДӘС КИТАБ

13 ИБРАНИ ӘЛИФБАСЫНЫН ӘН КИЧИК ҺӘРФИ

14 ЈЕР ҮЗҮНДӘ ҸӘННӘТ — ХӘЈАЛДЫР, ЈОХСА РЕАЛ?

16 МҮГӘДДӘС КИТАБЫН ҸАВАБЫ

JW.ORG™

Даһа чох мәлумат алмаг вә ја Мүгәддәс Китабы пулсуз өјрәнмәк истәјәрдиниз?

www.jw.org/az-cyrl сајтына дахил олун вә ја ашағыдакы үнванлардан биринә јазын.

ҮРҸҮСТАН:
Јеһованын Шаһидләри
Тбилиси, 0182
Aerodromis das., 13, № 10

РУСИЈА:
Свидетелям Иеговы,
а/я 182, Санкт-Петербург, 190000

Үнванларымызын там сијаһысыны бурадан тапа биләрсиниз: www.jw.org/az-cyrl/әлагә

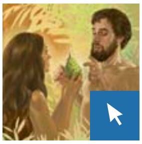

Инсан нијә өлүр?

(МҮГӘДДӘС ЈАЗЫЛАРЫН ТӘЛИМЛӘРИ > МҮГӘДДӘС ЈАЗЫЛАРА АИД СУАЛЛАРА ҸАВАБ бөлмәсинә дахил олун)

КӨЗӘТЧИ ГҮЛЛӘСИ®
ЈЕҺОВА АЛЛАҺЫН ПАДШАҺЛЫҒЫНЫ БӘЈАН ЕДИР

Vol. 138, No. 10 2017 AZERBAIJANI (Cyrillic)

һәр нәшрин тиражы: 61 651 000
Тәрҹүмә олундуғу дилләрин сајы: 302 ДИЛ

Бу нәшр сатыш үчүн нәзәрдә тутулмајыб. Көнүллү ианәләр һесабына дәрҹ едилән бу журнал Мүгәддәс Китаб үзрә үмумдүнја маарифләндирмә ишинә хидмәт едир.

Ианә етмәк үчүн www.jw.org сајтына дахил олун.

Ситат кәтирилән ајәләр Мүгәддәс Китабын «Јени Дүнја Тәрҹүмәси»ндәндир.

«КӨЗӘТЧИ ГҮЛЛӘСИ» журналы Каинатын һөкмдары олан Јеһова Аллаһын адыны уҹалтмаг мәгсәдилә дәрҹ олунур. Бу журнал инсанлара көзәл хәбәри чар чәкир: тезликлә Аллаһ бүтүн писликләрә сон гојуб дүнјаны Ҹәннәтә чевирәҹәк. «Көзәтчи гүлләси» журналы охуҹуларыны инсанларын әбәди јашамасы үчүн өзүнү гурбан верән вә һазырда Аллаһын дәргаһында падшаһ тахтында отуран Иса Мәсиһә иман кәтирмәјә чағырыр. 1879-ҹу илдән фасиләсиз нәшр олунан бу журнал Мүгәддәс Китаба әсасланыр вә сијаси мәсәләләрә тохунмур.

The Watchtower (ISSN 0043-1087) Issue 10 July 2017 is published monthly with an additional issue published in January, March, May, July, September, and November by Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc.; L. Weaver, Jr., President; G. F. Simonis, Secretary-Treasurer; 1000 Red Mills Road, Wallkill, NY 12589-3299.

© 2017 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Printed in Germany.

Нәшријјат: © Druck und Verlag: Wachtturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Selters/Ts., V. i. S. d. P. Manfred Steffensdorfer, Selters/Ts.

ҮЗ ГАБЫҒЫНДАКЫ МӨВЗУ

Өлүм һәјатын давамыдыр?

БУ МӨВЗУ илә бағлы мүхтәлиф фикирләр мөвҹуддур. Кимиси өләндән сонра инсанын башга бир аләмдә, башга бир шәкилдә јашамаға давам етдијинә, кимиси фәргли вүҹудда јенидән доғулдуғуна, кимиси исә өлүмлә һәр шејин битдијинә инаныр.

Јәгин ки, бу мөвзу илә бағлы сизин дә јашадығыныз ҹәмијјәтин вә мәдәнијјәтин тәсири алтында формалашмыш мүәјјән фикриниз вар. Көрүндүјү кими, өлүмдән сонра һәјатын олуб-олмадығы илә бағлы чохлу вә бир-бириндән фәргли инанҹлар мөвҹуддур. Бәс дүзкүн ҹавабы ким билир? Ону кимдән вә һарадан өјрәнмәк олар?

Әсрләр боју дин хадимләри инсанлара руһун өлмәзлији тәлимини тәблиғ едибләр. Демәк олар, бүтүн әсас динләрин нүмајәндәләри, христианлар, һиндуистләр, јәһудиләр вә башгалары руһун өлмәзлијинә, бәдәнин өлдүјүнә руһун исә бәдәндән чыхыб башга бир дүнјада јашадығына инаныр. Буддистләр исә инаныр ки, инсанын дахилиндәки гүввә вә ја шүур инсан дөнә-дөнә дүнјаја кәлмәклә нирванаја говушур, јәни али мәгсәдә чатыр.

Бу тәлимләрә сөјкәнәрәк дүнјадакы әксәр инсанлар өлүмүн башга бир дүнјаја ачылан гапы олдуғуна инаныр. Бу сәбәбдән чохлары үчүн өлүм һәјатын өнәмли мәрһәләсидир вә Аллаһын ирадәсинә дахилдир. Бәс билмәк истәјәрдиниз, өлүмлә бағлы Мүгәддәс Китабда* нә јазылыб? Онда нөвбәти мәгаләни охујун. Чох еһтимал ки, охудугларыныз сизи тәәҹҹүбләндирәҹәк.

* Төврат, Зәбур, Инҹил

Демәк олар, бүтүн әсас динләрин нүмајәндәләри руһун өлмәзлијинә инаныр

Өлүмлә бағлы Мүгәддәс Китабда нә јазылыб?

Мүгәддәс Китабын «Јарадылыш» бөлмәсинә әсасән, Аллаһ илк инсаны јарадандан сонра она демишди: «Бағдакы бүтүн ағачларын мејвәсиндән үрәјин истәјән гәдәр јејә биләрсән. Анҹаг хејирлә шәри билмә ағачынын мејвәсиндән јемә, чүнки ондан јејән ҝүн һөкмән өләҹәксән» (Јарадылыш 2:16, 17). Бу ајәдән ајдын шәкилдә ҝөрүнүр ки, Адәм Аллаһын әмринә итаәт етсәјди, һеч вахт өлмәјәҹәкди, әбәдијјән Әдән бағында јашајаҹагды.

Чох тәәссүф ки, Адәм Аллаһа итаәт етмәди, Һәвва она гадаған олунмуш мејвәни тәклиф едәндә алыб једи (Јарадылыш 3:1—6). Бу итаәтсизлијин аҹысыны бүтүн бәшәр аиләси бу ҝүнә кими чәкир. Мүгәддәс Китабын бир ајәсиндә дејилир: «Ҝүнаһ бир адам васитәсилә, өлүм дә ҝүнаһ васитәсилә дүнјаја ҝирди. Беләҹә, өлүм бүтүн адамлара кечди, чүнки һамы ҝүнаһ ишләјиб» (Ромалылара 5:12). Бу ајәдә сөзү ҝедән «бир адам» Адәмдир. Бәс ҝүнаһ дејәндә нә нәзәрдә тутулур вә нәјә ҝөрә бу ҝүнаһ өлүмә ҝәтириб чыхарды?

Ҝүнаһ дејәндә, Адәмин етдији һәрәкәт, јәни билә-билә Аллаһын ганунуну позмасы нәзәрдә тутулур (1 Јәһја 3:4). Өлүм исә, Аллаһын Адәмә дедији кими, бу ҝүнаһын ҹәзасы иди. Адәм, еләҹә дә ондан төрәјән инсанлар Аллаһын әмринә итаәт етсәјдиләр, ҝүнаһын вә өлүмүн нә демәк олдуғуну билмәјәҹәкдиләр. Аллаһ инсаны өлмәк үчүн јаратмамышды, ону јашамаг үчүн, һәтта әбәди јашамаг үчүн јаратмышды.

Ҝөз габағындадыр ки, Мүгәддәс Китабда дејилдији кими, өлүм «бүтүн адамлара кечди». Бәс өләндән сонра нә баш верир? Инсан мөвҹудлуғуна давам едир? Чохлары бу суала «бәли» дејә ҹаваб верир. Онларын фикринҹә инсанын дахилиндә руһ адланан бир гүввә вар вә о, өлмәздир. Амма бу фикир Аллаһын Адәмә дедији сөзләрә зидд кедир. Чүнки Аллаһ Адәмин күнаһынын ҹәзасы кими она өлүм һөкмү кәсмишди. Әкәр инсан өләндән сонра ондан һансыса бир гүввә ајрылыб, јашамаға давам етсәјди, онда өлүм ҹәза сајылмазды. Амма билдијимиз кими, Аллаһын бүтүн сөзләри һагдыр, «Онун јалан данышмасы мүмкүн» дејил (Ибраниләрә 6:18). Јалан данышан Шејтан иди, о, Һәвваја демишди ки, Аллаһын гадаған етдији мејвәдән јесәләр, әсла өлмәјәҹәкләр (Јарадылыш 3:4).

Белә исә ортаја башга суал чыхыр, әкәр өлмәз руһ тәлими ујдурмадырса, онда инсан өләндән сонра, әслиндә, нә баш верир?

МҮГӘДДӘС КИТАБ МӘСӘЛӘЈӘ АЈДЫНЛЫГ ҜӘТИРИР

Јарадылыш 2:7 ајәсиндә јазылыб: «Јеһова* Аллаһ торпагдан инсаны јаратды вә онун бурнуна һәјат нәфәси үфүрдү, беләҹә, инсан ҹанлы варлыг олду». Бу ајәдә ишләнән «ҹанлы варлыг» ифадәси ибраниҹә «нефеш» сөзүндән әмәлә ҝәлир вә һәрфи мәнасы «нәфәс алан варлыг» демәкдир.

Ҝөрүндүјү кими, Мүгәддәс Китаба әсасән, Аллаһ Адәми јараданда она «һәјат нәфәси» вә ја һәјат гүввәси верди вә Адәм ҹанлы варлыг олду. Мүгәддәс Китабда дејилмир ки, Аллаһ Адәмә өлмәз руһ верди. Әкәр Мүгәддәс Китаб инсанын өлмәз руһа малик олдуғуну өјрәтмирсә, бу тәлим әксәр динләрә һарадан кечиб? Бу суала ҹаваб тапмаг үчүн ҝәлин гәдим Мисирә гыса бир сәјаһәт едәк.

* Мүгәддәс Китаба әсасән, Аллаһын ады.

Әбәди јашамаг мүмкүндүр?

Бир нечә ил әввәл алимләр планетин ән узунөмүрлү ҹанлысыны ашкар едибләр. Онлар бу биткинин бир нечә мин ил јашы олдуғуну еһтимал едирләр. Бу битки «Posidonia oceanica» нөвүндән олан ади дәнизотудур. О, Испанија илә Киприн арасында Аралыг дәнизинин дибинин бөјүк бир саһәсини өртүр.

Фикир верин, ади битки бир нечә мин ил јашајырса, инсан нијә јашамасын?! Гоҹалма просесләрини өјрәнән алимләр инсан өмрүнү узатмағын мүмкүн олдуғуну дүшүнүрләр. Мәсәлән, бу мөвзуја һәср олунмуш китабларын бириндә бу саһәдә апарылан «чохсајлы габагҹыл елми лајиһәләрдән» бәһс олунур. Бу елми лајиһәләрин инсан өмрүнә тәсири олуб-олмајаҹағыны исә ҝәләҹәк ҝөстәрәҹәк.

Амма инсан өмрүнү әбәдилик узатмаға мүасир елмин гүдрәти чатмаз. Чүнки Мүгәддәс Китабда дејилир ки, һәјат мәнбәји Јарадынымыз Јеһова Аллаһдыр (Зәбур 36:9). Аллаһын елчиси Иса Мәсиһ дуасында демишди: «Әбәди һәјат одур ки, Сәни, тәк керчәк Аллаһы... танысынлар» (Јәһја 17:3). Ҝөрүндүјү кими, Аллаһ Ону таныған вә Ону разы салан инсанлара әбәди һәјат бәхш едәҹәк.

Biosphoto/Biosphoto/Superstock

Алимләр еһтимал едир ки, бу дәнизотунун бәзи нөвләринин бир нечә мин ил јашы вар

ӨЛҮМ — ҺӘЈАТЫН ТАМАМЫ

Мүгәддәс Китабда ајдын шәкилдә дејилир ки, өлүләр гәбирдәдир вә бир күн дириләҹәкләр (Јәһја 5:28, 29). Онлар нә әзаб чәкир, нә дә ағры һисс едир, чүнки Ваиз 9:5 ајәсиндә дејилир ки, «өлүләр һеч нә билмир». Иса пејғәмбәр өлүмү дәрин јухуја бәнзәтмишди (Јәһја 11:11—14). Буна көрә дә, өлүләрдән горхмаг лазым дејил вә нечә дејәрләр, онларын руһуну шад етмәк үчүн нәләрсә етмәјә еһтијаҹ јохдур. Өлүләр бизә нә көмәк едә, нә зәрәр јетирә биләрләр, чүнки «мәзарда нә иш, нә нијјәт, нә елм, нә дә һикмәт вар» (Ваиз 9:10). Амма Аллаһ бизә көзәл үмид верир, О, өлүм јухусунда олан инсанлары дирилдәҹәк вә өлүмү әбәдилик јох едәҹәк (1 Коринфлиләрә 15:26, 55; Вәһј 21:4).

БҮТПӘРӘСТ ДИНЛӘРИН ИНАНҸЛАРЫ ДҮНЈАЈА ЈАЈЫЛЫР

Б. е. ә. V әсрдә јашамыш јунан тарихчиси Һеродот јазмышды ки, «инсан руһунун өлмәзлији һаггында илк дәфә тәлим» јарадан мисирлиләр олмушдур. Гәдим халглардан олан бабиллиләр дә инсанын өлмәз руһа малик олдуғуна инанырдылар. Бөјүк Искәндәр б. е. ә. 332-ҹи илдә Јахын

Мүгәддәс Китаб инсанын өлмәз руһа малик олдуғуну өјрәтмир

Шәрги фәтһ етмәздән әввәл јунан философлары өлмәз руһ тәлимини кениш тәблиғ етмишдиләр, беләҹә, бу тәлим гыса бир мүддәтдә бүтүн Јунан империјасына јајылмышды.

Ерамызын биринҹи әсриндә јәһудиләрин ики әсас мәзһәби сајылан ессен вә фәриси тәригәтләри инсан өләндән сонра руһун јашадығыны өјрәдирди. «Јәһуди енсиклопедијасы»нда јазылыб: «Өлмәз руһ тәлими јәһудиләр арасында јунан тәфәккүрүнүн вә Платон фәлсәфәсинин тәсири нәтиҹәсиндә јајылмышды». Биринҹи әсрдә јашамыш јәһуди тарихчиси Иосиф Флави бу тәлими Мүгәддәс Јазылара јох, Јунан фәлсәфәсеврләринә аид әфсанәләр топлусу адландырдығы «јунан оғулларынын инанҹлары» илә әлагәләндирмишди.

Јунан мәдәнијјәтинин тәсири артдыгҹа бүтпәрәст динләрдән чыхан бу тәлим христианлыға дахил олду. Тарихчи Ҹона Лендорун јазыларына әсасән, «Платон иддиа едирди ки, инсанын руһу бир вахтлар көзәл бир мәканда јашајыб сонрадан бу позғун дүнјаја дүшүб. Бу тәлим Платон фәлсәфәси илә христианлығын гарышмасыны асанлашдырмышды». Беләҹә, бүтпәрәстликдән доған

өлмәз руһ тәлими христиан килсәләри тәрәфиндән гәбул олунду вә христиан дининин әсас тәлимләриндән бири олду.

«ҺӘГИГӘТ СИЗИ АЗАД ЕДӘҸӘК»

Мүгәддәс Китабын бир ајәсиндә јазылыб: «Аллаһын руһу ајдын дејир ки, кәләҹәкдә бәзиләри алдадыҹы вәһјләрә вә ҹинләрин тәлимләринә гулаг асыб имандан дөнәҹәк» (1 Тимутијә 4:1). Бу сөзләрин керчәк олдуғу көз габағындадыр. Чүнки өлмәз руһ мәфһуму ҹинләрин тәлимләриндән биридир. Көрүндүјү кими, бу тәлим Мүгәддәс Китаба әсасланмыр, онун көкү гәдим бүтпәрәст динләрә вә фәлсәфәјә дајаныр.

Хошбәхтликдән бу сахта тәлимин буховундан азад олмаг мүмкүндүр. Мүгәддәс Китабда дејилир: «Сиз һәгигәти дәрк едәҹәксиниз вә һәгигәт сизи азад едәҹәк» (Јәһја 8:32). Мүгәддәс Китабдан сәһиһ билик алмагла инсан Аллаһа гаршы күфр олан бу ҹүр тәлимләрин вә әксәр динләрин тәблиғ етдији ајинләрин тәсириндән гуртула биләр. Аллаһын Кәламындакы һәгигәт инсанлары өлүмлә бағлы адәт-әнәнәләрин вә мөвһуматын әсарәтиндән азад етмәјә гадирдир. («Өлүм — һәјатын тамамы» адлы чәрчивәјә бахын.)

Јараданымыз биз инсанлары 70—80 ил јер үзүндә өмүр сүрүб сонра әбәдилик башга аләмә көчмәк үчүн јаратмајыб. Јарадыб ки, јер үзүндә әбәди јашајыб Она итаәткар бәндә олаг. Бу көзәл нијјәт Аллаһын бәшәријјәтә бәслədији мәһәббәтин нишанәсидир вә бу нијјәт мүтләг керчәк олаҹаг (Мәлаки 3:6). Давуд пејғәмбәр дә буна әмин иди. О белә јазмышды: «Салеһләр јерә саһиб олаҹаг, орада әбәди јашајаҹаглар» (Зәбур 37:29). ■

Өлүмдән сонракы һәјатла бағлы әтрафлы мәлумат үчүн Јеһованын Шаһидләри тәрәфиндән дәрч олунмуш «Мүгәддәс Китаб тәлимләри» китабынын 6-чы фәслинә баха биләрсиниз. Китабы jw.org/az-cyrl сајтындан да охумаг мүмкүндүр. Һәмчинин бу коду скан етмәк олар.

Нәјә көрә Мүгәддәс Китаба етибар етмәк олар?

Әмин ола биләрик ки, Мүгәддәс Китабда јазылан һәр кәлмә һәгигәтдир. Кәлин буну сүбут едән бир нечә дәлили нәзәрдән кечирәк:

Аллаһдан назил олуб. Мүгәддәс Китаб 16 әср әрзиндә, ерамыздан әввәл 1513-ҹү илдән тәхминән ерамызын 98-ҹи илинә гәдәр 40 нәфәр пејғәмбәр тәрәфиндән јазылмышдыр вә 66 бөлмәдән ибарәтдир. Бу гәдәр заман әрзиндә вә фәргли инсанлар тәрәфиндән јазылмасына бахмајараг, Китабын бүтүн ајәләри һәмаһәнкдир вә фикирләр бир-бирилә узлашыр. Бу, сүбут едир ки, Мүгәддәс Китаб Уҹа Јараданымызын Кәламыдыр. О, Өз сөзләрини елчиләри васитәсилә бизә ачыб.

Тарихи бахымдан дәгигдир. Мүгәддәс Китабда тәсвир олунан һадисәләр тарихи фактларла үст-үстә дүшүр. «Һүгугшүнас Мүгәддәс Китабы тәдгиг едир» адлы китабда дејилир: «Романларда, әфсанәләрдә вә уздурма әһвалатларда һадисәләр узаг бир јерә вә мүәјјән олмајан бир замана аид едилир... Мүгәддәс Китаб исә чатдырдығы һадисәләрин тарихи вә јери барәдә сон дәрәҹә дәгиг мәлумат верир».

Елми бахымдан дәгигдир. Мүгәддәс Китаб елми китаб олмаса да, елми мәсәләләрдә дәгигдир. Орада әсрләр сонра тәсдигини тапан мәлуматлар вар. Мәсәлән, Мүгәддәс Китабын «Лавилиләр» бөлмәсинин 13 вә 14-ҹү фәслиндә Аллаһ халгына кикијена вә карантинлә бағлы бир сыра көстәришләр вермишди. Бу көстәришләр инсанлар бактерија вә вируслар барәдә мәлуматлары кәшф етмәздән узун илләр әввәл верилмишди. Һәмчинин Мүгәддәс Китабда јерин һечликдә асылдығы вә даирә формасында олдуғу јазылыб. Бу факты алимләр бу ајәләр јазыландан бир нечә әср сонра кәшф едиб. (Әјјуб 26:7; Әшија 40:22).

Бунлар Мүгәддәс Китабын Аллаһдан олдуғуну сүбут едән јалныз бир нечә дәлилдир. Китабын өзүнүн дә тәсдиг етдији кими «Мүгәддәс Јазылардакы һәр кәлмә Аллаһдандыр вә тәлим, тәнбеһ, ислаһ үчүн... фајдалыдыр» (2 Тимутијә 3:16).

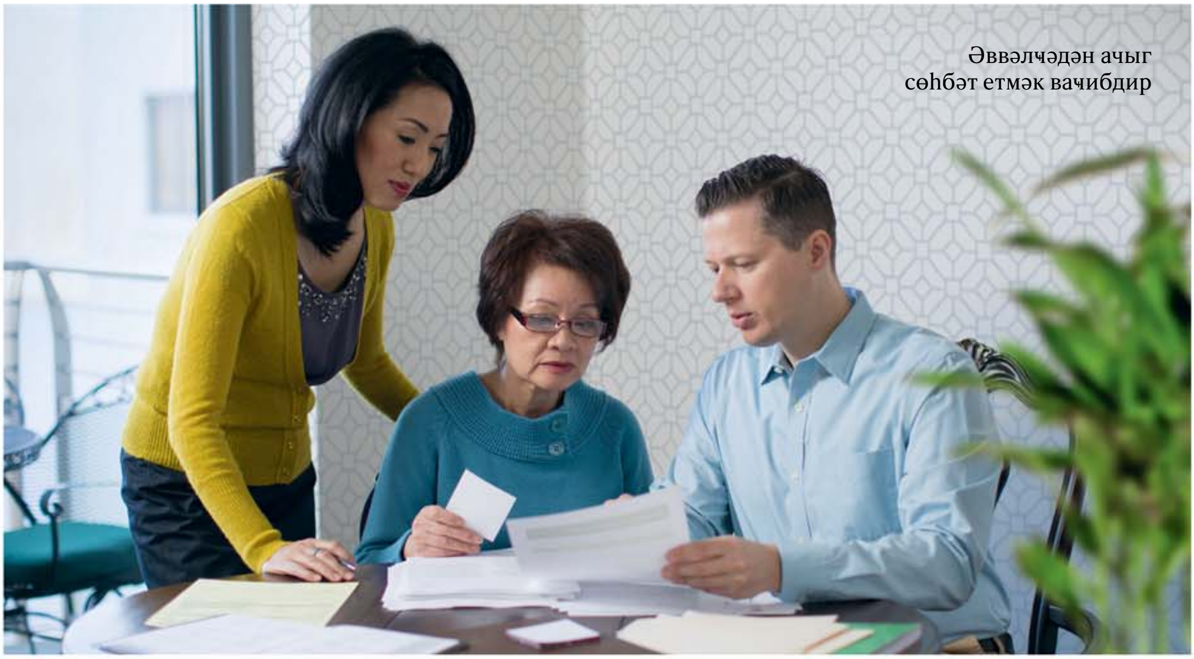

Әввәлчәдән ачыг сөһбәт етмәк вачибдир

ДОҒМАЛАРЫМЫЗДАН КИМСӘ ӨЛҮМЧҮЛ ХӘСТӘЛИЈӘ ТУТУЛАНДА

ДОРИНИН һәјат јолдашы Уеслинин 54 јашы оланда һәкимләр онун бејниндә бәдхассәли шиш ашкар етмишди вә демишдиләр ки, онун чәми бир нечә ај өмрү галыб*. Бу хәбәр Дорини чох сарсытмышды. О дејир: «Гулагларыма инана билмирдим. Бир нечә һәфтә өзүмә кәлә билмәдим. Инана билмирдим ки, бу, мәним башыма кәлиб. Дүшүнмәздим нә вахтса башыма белә бир шеј кәләр».

Тәәссүф ки, Доринин башына кәләнләр бу күн ади һал алыб. Өлүмчүл хәстәлик истәнилән ан һәр бир инсаны јахалаја биләр. Тәрифәлајигдир ки, чохлары бу чүр хәстәлијә тутулан әзизләринә өзләри гуллуг едирләр. Амма етираф етмәк лазымдыр ки, хәстәјә бахмаг чох чәтиндир. Бәс нә етмәк олар ки, хәстәјә јахшы гуллуг олунсун вә хәстә өзүнү раһат һисс етсин? Хәстәјә бахан инсана бу дөврдә һиссләрини чиловламаға нә көмәк едә биләр? Хәстәнин өлүмү јахынлашанда нә етмәк лазымдыр? Әввәлчә кәлин көрәк нәјә көрә бу күн өлүмчүл хәстәјә бахмаг чәтиндир?

* Адлар шәртидир.

ДӨВРҮМҮЗҮН ЧӘТИНЛИКЛӘРИ

Өтән әсрләрдә һәтта ән инкишаф етмиш өлкәләрдә белә, инсанлар чох аз јашајырды. Онлар инфексион хәстәликләрдән вә бәдбәхт һадисә нәтичәсиндә чох тез бир заманда һәјатларыны итирирдиләр. Хәстәханалар аз олдуғундан әксәр хәстәләрә аилә үзвләри евдә гуллуг едирди вә онлар елә евдәчә өлүрдүләр.

Дөврүмүздә елми наилијјәтләрин сајәсиндә һәкимләр хәстәликләрлә мүбаризә апарыб өмрү узатмаға мүвәффәг олурлар. Кечмишдә бәзи хәстәликләрдән инсанлар дәрһал өлүрдүләр, бу күн исә бу хәстәликләрлә узун илләр јашамаг мүмкүндүр. Һәкимләр бу хәстәләрин өмрүнү узатсалар да, буну мүаличә адландырмаг олмаз. Бу хәстәләр, адәтән, о дәрәчәдә һалсыз олурлар ки, өзләри өз-

ләринә гуллуг едә билмирләр. Бу чүр хәстәләрә гуллуг етмәк һәддән артыг ағыр олур.

Әввәлләр хәстәләр евдә өлүрдү, инди исә, адәтән, хәстәханада вәфат едирләр. Буна көрә дә бу күн әксәријјәт инсанын нечә өлдүјүндән бихәбәрдир, аз сајда адам киминсә өлдүјүнү өз көзү илә көрүб. Бу мәлуматсызлыг хәстәнин гоһумларыны горхуја салыб хәстәјә гуллуг етмәјә мане олур, онларын әл-голуну бағлајыр. Белә вәзијјәтдә онлара нә көмәк едә биләр?

ҺӘР ШЕЈИ ӘВВӘЛЧӘДӘН ГӘРАРЛАШДЫРЫН

Дорин кими, чохлары доғмаларынын өлүмчүл хәстәлијә тутулдуғуну ешидәндә чох сарсылырлар. Бу вәзијјәтдә инсан нараһатчылыг, горху вә кәдәр һисс едир. Бәс бу һалда инсана гаршыдакы чәтинликләрә һазырлашмаға нә көмәк едә биләр? Аллаһын мүгәддәс бәндәләриндән бири дуасында белә демишди: «Бизи өјрәт ки, күнләримизин гәдрини биләк, үрәјимиз һикмәтли олсун» (Зәбур 90:12). Аллаһа үрәкдән дуа едиб Ондан һикмәт истәјин ки, сиз дә күнләринизин гәдрини биләсиниз, јәни хәстә гоһумунузун өлүмүнә гәдәр галан күнләри дүзкүн шәкилдә кечирә биләсиниз.

Бунун үчүн һәр шеји әввәлчәдән гәрарлашдырмаг лазымдыр. Хәстә фикрини чатдыра билирсә вә бу мөвзуда данышмаг истәјирсә, ондан сорушмаг олар ки, о, гәрар вермәк игтидарында олмајанда онун јеринә ким гәрар версин. Ачыг данышыб нөвбәти мәгамлары дәгигләшдирмәк лазымдыр: ону хәстәханаја гојмағынызы, өләндә һәјата гајтармаға чәһд етмәјинизи, мүәјјән мүаличә үсулундан истифадә етмәјинизи истәјир? Бу, анлашылмазлыгларын гаршысыны алачаг вә хәстәјә бахан инсаны вичдан әзабындан гуртарачаг. Хәстәнин аиләсинә әввәлчәдән ачыг сөһбәт етмәк лазымдыр ки, сонра фикирләрини анчаг хәстәнин гуллуғуна чәмләјә билсинләр. Мүгәддәс Китабда дејилдији кими «мәсләһәтсиз нијјәт боша чыхар» (Мәсәлләр 15:22).

ХӘСТӘЈӘ НЕЧӘ КӨМӘК ЕТМӘК ОЛАР?

Хәстәјә гуллуг едән инсанын әсас иши хәстәнин раһатлығыны тәмин етмәкдир. Хәстәни ону севдијинизә әмин един, гојмајын өзүнү тәнһа һисс етсин. Мәсәлән, онун үчүн маһны вә ја китаб охујун.

ҺӘЈАТЫН СОН ҺӘФТӘЛӘРИ

Адәтән, һәјатынын сон һәфтәләрини јашајан хәстәдә ашағыдакы әламәтләрдән бир нечәси, јахуд һамысы олур*:

- *Иштаһасы кәсилир.* Хәстәнин ағзыны вә додагларыны ислатмаг (глисерин истифадә етмәк олар) вә алнына нәм дәсмал гојмаг она јахшы тәсир едә биләр.
- *Хәстә тәк галмаг вә ја әтрафында аз адам көрмәк истәјир.* Онун үчүн сакит шәраит јарадын.
- *Чох јатыр.*
- *Сәбирсиз олур.* Онун сәбирсиз һәрәкәтләринин гаршысыны алмаға чалышмајын, әксинә, онунла сәбирлә вә сакит данышын.
- *Јаддашы зәифләјир.* Хәстә илә данышаркән адынызы дејин. Һәтта ағлына кәләни данышса да, һөрмәтлә динләјин.
- *Ајағјолуна кедә билмир.* Хәстәнин өзүнү вә јатағыны әлиниздән кәлдији гәдәр тәмиз сахлајын.
- *Нәфәс алмаг чәтинләшир.* Хәстә нәфәс аланда синәсиндән чыхан хышылты, ола билсин, сәс телләринә тохунан һаванын тәсириндән јаранан сәсдир.
- *Боғулма һаллары олур.* Хәстәнин башынын алтына јастыг гојун ки, нәфәси тыханмасын.
- *Дәринин рәнкиндә дәјишиклик мүшаһидә олунур.* Бу чох вахт она көрә баш верир ки, бәдән ганы әсас органлара өтүрүр.

* Мәнбә: The Metropolitan Hospice of Greater New York

Амма әһвали-руһијјәни галдыран вә онун севдији китаб вә маһнылары сечин. Әкәр әзизинизин хошуна кәлирсә, онун әлиндән тутун, онунла ширин-ширин данышын.

Хәстәнин јанына кимсә кәләндә она бу барәдә мәлумат верин. Бир мәнбәдә дејилир: «Беш һиссијјат үзвүндән ән сон ешитмә габилијјәти өлүр. [Хәстә] јатмыш кими көрүнсә дә, һәр шеји чох көзәл ешидир. Буна көрә дә онун јанында ојаг вахты демәдијиниз сөзләри данышмајын».

Мүмкүндүрсә, бирликдә дуа един. Мүгәддәс Китабда Иса Мәсиһин давамчыларындан олан

һәвари Булусун вә онун әмәкдашларынын башына ҝәлән бир һадисә јазылыб. Елә бир вәзијјәт иди ки, онлар сағ галачагларына үмид етмирдиләр. Һәвари бу һадисәдән сөз ачандан сонра достларына јалвармышды ки, онлар јенә ејни вәзијјәтә дүшәндә онлар үчүн һәрарәтлә дуа етсинләр (2 Коринфлиләрә 1:8—11). Һәјатын чәтин анларында вә чидди хәстәликләр заманы һәрарәтли дуанын чох бөјүк көмәји дәјир.

ВӘЗИЈЈӘТЛӘ БАРЫШМАҒА ЧАЛЫШЫН

Доғма адамын өлүмүнү фикирләшәндә инсанын үрәји ган ағлајыр. Бу, тәбиидир, чүнки инсан *өлмәк үчүн јаранмајыб,* буна ҝөрә дә биз өлүмлә барыша билмирик (Ромалылара 5:12). Бу сәбәбдән Мүгәддәс Китабда өлүм «дүшмән» адланыр (1 Коринфлиләрә 15:26). Буна ҝөрә дә тәбиидир ки, доғма адамымызын өлүмү барәдә фикирләшмәк истәмирик.

Һеч кәсин көмәк әлини ҝери гајтармајын

Бунунла белә, һәр шеји габагчадан фикирләшмәк хәстәнин доғмаларына горхуну азалтмаға вә диггәти вәзијјәти јүнҝүлләшдирән шејләрә ҹәмләмәјә көмәк едәҹәк. Өлүмгабағы хәстәдә баш верән әламәтләр «Һәјатын сон һәфтәләри» адлы чәрчивәдә јазылыб. Тәбии ки, ола билсин, һәр хәстәдә бу әламәтләрин һамысы олмајачаг, јахуд башга ардычыллыгла баш верәҹәк. Амма бу әламәтләрин ән азы бир нечәси бүтүн хәстәләрдә олур.

Әзизинизин өлүмүндән сонра көмәк әлини узатмаға һазыр олан јахын достларла үнсијјәт етмәк фајдалы оларды. Хәстә гоһумуна бахан инсаны вә аилә үзвләрини әмин етмәк лазымдыр ки, онларын доғмалары әзаб чәкмир. Јараданымыз бизи әмин едир ки, «өлүләр һеч нә билмир» (Ваиз 9:5).

АЛЛАҺ ГАЈҒЫМЫЗЫ ЧӘКИР

Биз Аллаһа һәр заман бел бағламалыјыг, тәкҹә хәстә әзизимизин гајғысына галанда јох, һәмчинин онун өлүмүндән сонра кәдәр һисси бизи бүрүјәндә. Аллаһ бизә башгаларынын васитәсилә көмәк едә биләр. Онлар өз хош сөзләри вә әмәлләри илә бизә тәсәлли верә биләр. Дорин дејир: «Мән баша дүшдүм ки, һеч кәсин көмәк әлини ҝери гајтармаг лазым дејил. Демәк олар, һамы бизә көмәк едирди. Һәјат јолдашымла мән баша дүшүрдүк ки, бу көмәк Јеһова Аллаһдандыр. Санки, О, бизә дејирди: “Мән сизин јаныныздајам, сизә бу јолла көмәк едирәм”. Јеһованын бу көмәјини һеч вахт унутмајачағам».

Доғрудан да, Јеһова Аллаһ бизим гејдимизә галыр. Јараданымыз олдуғу үчүн, бизим кәдәримизи, ағры-ачымызы дујур. О, бизә бу дәрдин гаршысында дөзүмлү олмаг үчүн көмәк етмәјә вә тәсәлли вермәјә гадирдир вә О, буну үрәкдән истәјир. Ән әсасы исә Аллаһ сөз верир ки, тезликлә өлүмү һәмишәлик јох едәҹәк вә өлүм јухусунда олан милјардларла инсаны дирилдәҹәк (Јәһја 5:28, 29; Вәһј 21:3, 4). Онда һәр биримиз һәвари Булус кими дејәҹәјик: «Еј өлүм, һаны гәләбән? Еј өлүм, һаны нештәрин?» (1 Коринфлиләрә 15:55). ■

Илиас Һатер

вә онун ибрани дилиндә дәрҹ етдији гејри-ади Мүгәддәс Китаб

ИБРАНИЧӘ Мүгәддәс Китабы охуја биләрсиниз? Јәгин ки, јох. Чох еһтимал ки, сиз һеч ибрани дилиндә Мүгәддәс Китаб көрмәмисиниз. Һәр һалда XVI әсрдә јашамыш алим Илиас Һатер вә онун ибрани дилиндә дәрҹ етдији Төврат вә Инҹил барәдә охумаг әлимиздә олан Мүгәддәс Јазылары даһа чох гијмәтләндирмәјә көмәк едәҹәк.

Илиас Һатер 1553-ҹү илдә Алманијанын Полша вә Чехија Республикасы илә сәрһәдинин јахынлығында јерләшән Көрлис адлы кичик бир шәһәрдә дүнјаја көз ачыб. О, Јена шәһәриндәки Лүтеран Университетиндә шәрг дилләрини өјрәниб. Тәхминән 24 јашында Һатер Лејпсигдә ибрани дили үзрә профессор тәјин олунур. О, тәһсил саһәсиндә ислаһатлар апарыр вә Нүрнбергдә дөрд ил мүддәтиндә тәләбәләрә ибрани, јунан, латын вә алман дилләрини өјрәнмәјә имкан јарадан мәктәб тәсис едир. О дөврдә мәктәбләр вә университетләр тәләбәләр гаршысында бу ҹүр имканлар ачмырды.

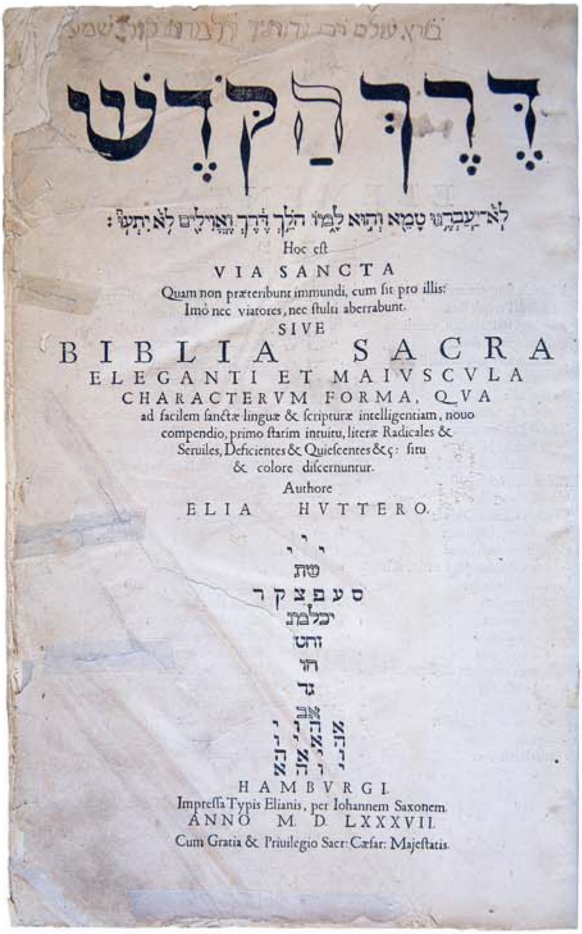
Дֶּרֶךְ הַקֹּדֶשׁ

Hoc est

VIA SANCTA

Quam non præteribunt immundi, cum sit pro illis:
Imò nec viatores, nec stulti aberrabunt.

SIVE

BIBLIA SACRA

ELEGANTI ET MAIVSCVLA CHARACTERVM FORMA, QVA ad facilem sanctæ linguæ & scripturæ intelligentiam, nouo compendio, primo statim intuitu, literæ Radicales & Seruiles, Deficientes & Quiescentes &c: situ & colore discernuntur.

Authore

ELIA HVTTERO.

HAMBVRGI

Impressa Typis Elianis, per Iohannem Saxonem.
ANNO M. D. LXXXVII.
Cum Gratia & Priuilegio Sacr: Cæsar: Majestatis.

From the Special Collections of the Dorot Jewish Division of The New York Public Library

Һатерин тәрҹүмә етдији ибраничә Мүгәддәс Китабын титул сәһифәси (1587)

НӘШРИН ИНҸӘЛИЈИ

Һатер 1587-ҹи илдә Мүгәддәс Китабын Әһди-Әтиг (Төврат) кими танынан һиссәсини ибрани дилиндә дәрҹ едиб. Бу нәшр Әшија 35:8 ајәсинә әсасән, «Дерек һа-Кодеш» (мәнасы: мүгәддәслик јолу) адландырылмышды. Шрифтин көзәллији нәшрин бүтүн елементләринин чох инҹә зөвглә һазырландығыны бүрузә верирди. Амма бу нәшри дәјәрли едән әсас хүсусијјәт о иди ки, нәшр тәләбәләрин ибрани дилини өјрәнмә просесини асанлашдырырды.

Һатерин дәрҹ етдији бу нәшрин еффектлијинин нәдән ибарәт олдуғуну баша дүшмәк үчүн кәлин көрәк ибрани дилини өјрәнәнләр ибраничә Төвраты охујанда һансы чәтинликләрлә гаршылашырдылар. Биринҹиси, ибрани дилинин әлифбасы тамам фәргли вә онлар үчүн јад иди. Икинҹиси, шәкилчиләр вә өн шәкилчиләр сөзүн көкүнү мүәјјән етмәјә мане олурду. Мисал үчүн, көтүрәк «ҹан» мәнасыны верән ибраничә «нефеш» (орижиналда: נפש) сөзүнү. Һизгијал 18:4 ајәсиндә бу сөзүн гаршысында «һа» (ה) өн шәкилчиси дурур. Нәтиҹәдә, «һаннефеш» (הנפש) кими охунан мүрәккәб сөз әмәлә кәлир. Ибрани дили барәдә мәлуматы олмајан инсан «һаннефеш» сөзүнү тамамилә башга сөз кими гәбул едә биләр.

Тәләбәләринә көмәк мәгсәдилә Һатер гејри-ади јазы үслубундан истифадә етмишди — сөзүн көкүнү галын һәрфләрлә, шәкилчиләри вә

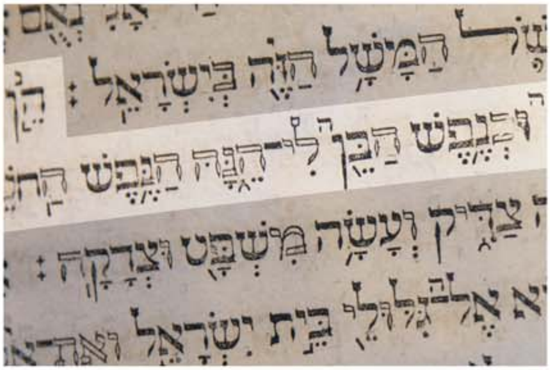

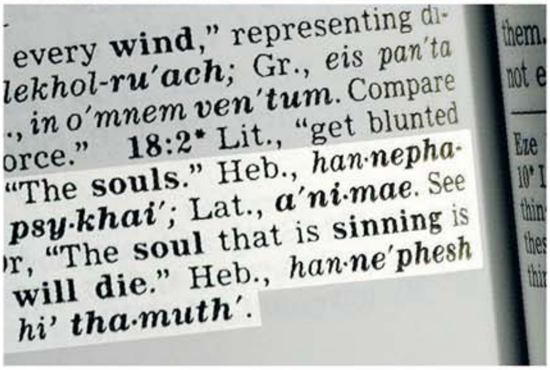

From the Special Collections of the Dorot Jewish Division of The New York Public Library

өн шәкилчиләри исә контурлу һәрфләрлә вермишди. Бу садә үсул тәләбәләрә ибрани дилини өјрәнмәјә көмәк едирди, онлар сөзүн көкүнү асанлыгла мүәјјән едә билирдиләр. «Мүгәддәс Јазыларын гејдләрлә Јени Дүнја Тәрҹүмәси»нин (инкилисҹә) һашијәләриндә дә охшар үсулдан истифадә олунмушду. Транслитерасија олунан сөзләрин көкү галын шрифтлә, шәкилчиләри вә өн шәкилчиләри ади шрифтлә јазылыб. Јухарыдакы шәкилдә Һатерин ибраниҹә Мүгәддәс Китабда истифадә етдији шрифти көстәрмәк үчүн һәмин нәшрдән Һизгијал 18:4 ајәси көстәрилир. Шәкилдә һәмчинин «Гејдләрлә олан Мүгәддәс Китаб»да һәмин ајәнин һашијәсиндә ејни үсулдан истифадә олундуғуну көрә биләрсиниз. (Шәкилдә хүсуси сечилмиш һиссәләр Һизгијал 18:4 ајәсиндәндир.)

ӘҺДИ-ҸӘДИДИН ИБРАНИ НӘШРИ

Һатер һәмчинин Мүгәддәс Китабын Әһди-Ҹәдид (Инҹил) кими танынан һиссәсини дәрҹ етмишдир. Бу нәшр 1599-ҹу илдә Нүрнбергдә ишыг үзү көрмүшдүр вә чох вахт ону Нүрнберг Полиглоту адландырырдылар. Һәмин нәшрдә мәтн паралел олараг 12 дилдә верилмишди. Һатер бу нәшрә Инҹилин ибрани дилиндә тәрҹүмәсини дә дахил етмәк истәмишди. О демишди ки, бу тәрҹүмәни әлдә етмәк үчүн бүтүн вар-дөвләтимдән кечмәјә һазырам, амма билирәм ки, ахтарышлар бир нәтиҹә вермәјәҹәк*. Беләҹә, Һатер гәрара кәлди ки, бу тәрҹүмәни өзү әрсәјә кәтирсин. О, Инҹили јунан дилиндән ибрани дилинә тәрҹүмә етди. Бунун үчүн о, бүтүн ишләрини кәнара гојду вә бир илин ичиндә тәрҹүмәни тамамлады.

Һатерин әрсәјә кәтирдији Инҹилин ибраниҹә тәрҹүмәсини нечә гијмәтләндирмәк олар? Ибрани дили үзрә алим Франс Делич 1891-ҹи илдә јазмышды: «Бу тәрҹүмә онун ибрани дилинин дәрин биличиси олдуғуну көстәрир ки, бу да христианлар арасында надир раст кәлинән һалдыр. Бу тәрҹүмәјә инди дә мүраҹиәт етмәјә дәјәр, чүнки алимин орада һәр дәфә чох сәрраст тәрҹүмә сечиминә мүвәффәг олдуғунун шаһиди олуруг».

ҺАТЕРИН ӘМӘЈИНИН СОНРАКЫ БӘҺРӘСИ

Һатерин тәрҹүмә иши ону варландырмады. Көрүнүр, тәртиб етдији нәшрләр јахшы сатылмамышды. Амма онун әмәјинин сонралар чох бөјүк көмәји олмушду. Мисал үчүн, Һатерин ибрани дилинә тәрҹүмә етдији Инҹил 1661-ҹи илдә Вилјам Робертсон, 1798-ҹи илдә Ричард Кадик тәрәфиндән јенидән ишләнмиш вә чап едилмишдир. Һатер Инҹилин орижинал јунан мәтнини тәрҹүмә едәркән Төвратдан ситат кәтирилән вә ја онун гәнаәтинҹә Јеһова Аллаһа истинад едилдији ајәләрдә «Кириос» (Рәбб) вә «Теос» (Аллаһ) сөзләринин јеринә Јеһова (יהוה, ЈҺВҺ) адыны јазмышды. Бу, чох диггәтәлајиг мәгамдыр, чүнки Инҹил тәрҹүмәләринин чохунда Аллаһын ады јазылмадығы һалда Һатерин тәрҹүмәси Инҹилдә Аллаһын адынын бәрпасынын әсаслы олдуғуна даһа бир дәлилдир.

Үмид едирик, нөвбәти дәфә Инҹилдә Аллаһын Јеһова адыны көрәндә Илиас Һатерин чәкдији зәһмәти вә онун әрсәјә кәтирдији Мүгәддәс Китаб нәшрләрини хатырлајаҹагсыныз. ■

* Еһтимал олунур ки, Һатерә гәдәр алимләр Инҹили ибрани дилинә тәрҹүмә етмишдиләр. Онлардан бири Бизанс раһиби Симон Атуманос (тәхминән 1360-чы илдә), дикәри исә алман алими Освалд Шрекенфухс (тәхминән 1565-чи илдә) олуб. Бу тәрҹүмәләр һеч вахт дәрҹ олунмајыб вә күнүмүзә кәлиб чыхмајыб.

יהוה

Аллаһын мүгәддәс Јеһова адынын ибрани һәрфләри илә верилмиш тетраграмматону (ибрани сөзләри сағдан сола охунур)

Ибрани әлифбасынын ән кичик һәрфи

Доғруданмы, Аллаһын вердији бүтүн вәдләр бир күн керчәк олачаг? Иса Мәсиһ буна әмин иди вә онун тәлимләри инсанларда иман һасил едирди. Мисал олараг кәлин онун Дағүстү вәзиндә дедији бир фикрә нәзәр салаг: «Чүнки сизә доғрусуну дејирәм: Көј вә јер кечиб кетмәдән, һәр шеј ичра олмадан, Ганундан ән кичик бир һәрф вә ја нөгтә белә јох олмајачагдыр» (Мәтта 5:18, Инчил, 1996).

Аллаһын мүгәддәс ады олан Јеһова адынын тетраграмматонунун, јәни бу ады билдирән дөрд ибрани һәрфинин биринчи һәрфи «јуд» (י) ибрани әлифбасынын ән кичик һәрфидир*. Төвратын көчүрүчүләри вә фәрисиләр орадакы сөзләр вә һәрфләрлә јанашы нөгтәјә белә чидди јанашырдылар.

Иса Мәсиһ демәк истәјирди ки, јери кәлсә, јер вә көј јох олар, амма Ганундан ән кичик мәгам белә јеринә јетмәмиш галмаз. Диггәт јетирин ки, Мүгәддәс Китабда Аллаһын көјү вә јери әбәдилик бина етдији дејилир (Зәбур 78:69). Бу тәсирли сөзләр сүбут едир ки, Аллаһын ганунундакы ән хырда мәгамлар белә, мүтләг јеринә јетәчәк.

Јеһова Өз Кәламындакы хырда мәгамлара белә чох чидди јанашыр. Мисал олараг, кәлин Онун исраиллиләрә вердији бир гануну нәзәрдән кечирәк. Исраиллиләрә бујрулмушду ки, Пасха гузусунун бир сүмүјүнү белә сындырмасынлар (Чыхыш 12:46). Ола билсин, бу, хырда мәгамдыр. Бәс көрәсән, исраиллиләр баша дүшүрдүләр нәјә көрә гузунун сүмүјүнү сындырмамалыдырлар? Чох еһтимал ки, јох. Амма Јеһова билирди нәјә көрә бу гануну вермишди. Бу, кәләчәјә ишарә иди: Иса Мәсиһи ишкәнчә дирәјиндә едам едәндә онун бир сүмүјү белә сынмајачагды (Зәбур 34:20; Јәһја 19:31—33, 36).

Иса Мәсиһин бу көзәл сөзләриндән биз өзүмүзә нә көтүрә биләрик? Биз дә әмин ола биләрик ки, Јеһова Аллаһын бүтүн вәдләри ән хырда деталларына кими чин олачаг. Көрүн ибрани әлифбасынын ән кичик һәрфи инсана нечә күчлү әминлик верир! ■

* Јунан әлифбасынын исә ән кичик һәрфи «иота»дыр вә чох күман ки, ибрани «јуд» (י) һәрфи илә ејни һәрфдир. Муса пејғәмбәрә верилән ганун ибрани дилиндә јазылмыш вә Иса Мәсиһин дөврүнә бу дилдә кәлиб чыхмышды. Одур ки, Иса Мәсиһ «нөгтә» дејәндә, бөјүк еһтималла ибрани һәрфи «јуд»у нәзәрдә тутурду.

ЈЕР ҮЗҮНДӘ ҸӘННӘТ

Хәјалдыр, јохса реал?

Ҹәннәт! Журналда вә телевизорда көзәл бир мәнзәрә көрәндә адамын үрәјиндән кечир ки, кедиб бу «ҹәннәт» кушәдә динҹәлиб бүтүн дәрдини, сәрини унутсун. Амма баша дүшүрүк ки, бунунла һәјатын реаллығындан гача билмәрик, кери гајыданда јенә проблемләрлә үз-үзә дураҹағыг.

Бунунла белә ҹәннәт арзусу бизи өзүнә ҹәлб едир. Амма инсанда белә бир суал да јараныр: «Бәлкә, бу, садәҹә, хүлјадыр? Әкәр хүлјадырса, нәјә көрә инсаны бу гәдәр ҹәлб едир? Бәс ҹәннәт арзусу нә вахтса, реал ола биләр?»

ТАРИХИ АШЫБ КӘЛӘН ҸӘННӘТ МӘФҺУМУ

Әсрләрдир ҹәннәт мәфһуму инсанлары марагландырыр. Чохларында бу марağа сәбәб Мүгәддәс Китабын «шәргдә, Әдәндә бир бағ» барәдә сөз ачмасы олмушдур. Көрәсән, бу бағда нә олуб ки, о, инсанлары бу гәдәр ҹәлб едир? Мүгәддәс Китаб ајәләринин бириндә јазылыб: «Јеhова Аллаһ јердә көзәл көрүнүшлү вә јемәли мејвәләри олан ҹүрбәҹүр ағаҹлар... битирди». Әдән бағы чох көзәл вә сәфалы јер олуб. Бу бағда ән чох диггәт чәкән бағын ортасындакы «һәјат ағаҹы» иди (Јарадылыш 2:8, 9).

Мүгәддәс Китабын «Јарадылыш» бөлмәсиндә Әдәндән дөрд чајын ахдығы јазылыб. Чајлардан икиси, Дәҹлә (јахуд Хиддекел) вә Фәрат бу күн дә мөвҹуддур (Јарадылыш 2:10—14; һашијә). Бу чајлар гәдим Фарс империјасынын бир һиссәси олан Ирагын әразисиндән кечиб Иран көрфәзинә төкүлүр.

Көрүнүр, јер үзүндә ҹәннәтин олмасы фикри Иранын мәдәни ирсиндә мүһүм јер тутур. Филаделфија инҹәсәнәт музејиндә (АБШ, Пенсилванија) сахланылан XVI әсрә аид Иран халчасынын үзәриндә ичәрисиндә ағаҹлар вә күлләр битән һасарлы бағ әкс олунуб. Фарс дилиндә «һасарлы бағ» ифадәси һәм дә ҹәннәт мәнасыны дашыјыр. Халчанын үзәриндәки тәсвир Мүгәддәс Китабда ады чәкилән көзәл вә фүсункар Әдән бағынын әксидир.

Көрүндүјү кими, ҹәннәтлә бағлы әһвалатлар бир чох дилләрдә вә халгларда дилдән-дилә долашыр. Инсанлар дүнјаја јајылдыгҹа ҹәннәтин әсл һекајәси һәр әразинин инанҹ вә әфсанәләринин тәсири алтында дәјишиклијә уғрамышдыр.

ҸӘННӘТ СОРАҒЫНДА

Бәзи сәјаһәтчиләр итирилмиш ҹәннәти тапдыгларыны иддиа етмишдиләр. Мәсәлән, Британијалы кенерал Чарлс Гордон 1881-ҹи илдә Сејшел Адаларыны зијарәт едәндә Валлеј де Маи горуғунун көзәллијиндән һејран олараг оранын әсл Әдән бағы олдуғуну демишди. XV әсрдә јашамыш италијалы сәјјаһ Христофор Колумб Еспанјола адасына (һазырда Доминикан Республикасы вә Һаитијә бөлүнүб) енәндә бир анлыг Әдән бағыны тапдығыны дүшүнмүшдү.

«Ҹәннәтин хәритәси» адлы мүасир тарих китабында 190-дан чох гәдими хәритә барәдә әтрафлы мәлумат јер алыб («Mapping Paradise»). Бу хәритәләрин чохунда Адәм вә Һәвва Әдән бағында тәсвир олунуб. Хәритәләрин арасында XIII әсрә аид гејри-ади бир әлјазманын («Beatus of Liébana») сурәти вар. Әлјазманын јухарысында балаҹа бир чәрчивә чәкилиб, чәрчивәнин мәркәзиндә исә ҹәннәт тәсвир олунуб. Ҹәннәтдән Дәҹлә, Фәрат, Пишон вә Кеон адлы дөрд чај ајрылыр. Чајларын һәр бири чәрчивәнин дөрд күнҹүнә сары ахыр. Еһтимал олунур ки, бу тәсвир Христианлығын дүнјанын дөрд бир јанына јајылмасыны тәмсил едир. Бу ҹүр тәсвирләр көстәрир ки, ҹәннәт бағынын дәгиг јери мәлум олмаса да, ҹәннәт арзусу инсанлары һәлә дә ҹәлб едирди.

«Итирилмиш ҹәннәт» поемасынын мүәллифи, XVII әсрдә јашамыш инкилис шаири Ҹон Милтон бу поеманы Мүгәддәс Китабда Адәмин күнаһыны вә Әдәндән говулмасыны тәсвир едән һадисәнин әсасында јазмышдыр. Поемада шаир кәләҹәкдә инсанларын јер үзүндә јенидән әбәди јашајаҹағыны вурғулајараг демишди: «Ҹәннәтә чевриләр

Stefan Hefele/Mauritius/Superstock

1881-чи илдә Праслен адасыны (Сејшел Адалары) зијарәт едән ҝенерал Гордон ораны әсл Әдән бағы адландырмышды

бүтүн Јер үзү». Сонралар Милтон бу поеманын давамы олан «Гајтарылмыш чәннәт» поемасыны гәләмә алмышды.

ФӘРГЛИ МҮНАСИБӘТ

Итирилмиш чәннәт идејасы бәшәр тарихинин һәр дөврүндә мүһүм әһәмијјәт дашыјыб. Бәс онда нәјә көрә күнүмүздә бу мөвзудан гачынырлар? Әсасән она көрә ки, «Чәннәтин хәритәси» китабында гејд олундуғу кими «илаһијјатчылар чәннәтин һарада јерләшмәси мәсәләсини арашдырмагдан бирдәфәлик ваз кечибләр».

Христианларын әксәријјәтинә ашыланыр ки, онларын нәһајәтдә говушачаглары мәкан *јер үзүндәки* чәннәт јох, көјләрдир. Мүгәддәс Китабын Зәбур 37:29 ајәсиндә исә Аллаһ белә бујурур: «Салеһләр *јерә* саһиб олачаг, орада әбәди јашајачаглар». Јашадығымыз бу дүнјанын ачыначаглы вәзијјәтинә нәзәр саланда адамда суал јараныр: «Ола биләрми ки, бу ајәдәки сөзләр нә вахтса чин олсун?»*

БҮТҮН ДҮНЈА ЧӘННӘТӘ ДӨНӘЧӘК

Әдән бағыны јарадан Јеһова Аллаһ сөз верир ки, дүнјаны јенидән чәннәтә дөндәрәчәк. Иса Мәсиһин давамчыларына нүмунә үчүн вердији дуада белә сөзләр вар: «Гој Падшаһлығын ҝәлсин. Гој Сәнин ирадән көјдә олдуғу кими, јердә дә јеринә јетсин» (Мәтта 6:10). Бу падшаһлыг, јәни Аллаһын көјдә гурдуғу һөкумәт Иса Мәсиһин васитәсилә дүнја һөкумәтләрини дағыдачаг вә јер үзүнү өзү идарә едәчәк (Дәнјал 2:44). Бу һөкумәт Аллаһын нијјәтини јеринә јетирәрәк бүтүн дүнјада чәннәт шәраити јарадачаг.

Аллаһ-Тааланын елчиләриндән бири олан Әшија пејғәмбәр Аллаһын илһамы илә ҝәләчәк чәннәти, бу күн һәјаты ачы зәһәрә дөндәрән проблемләрин олмајачағы дүнјаны тәсвир етмишди (Әшија 11:6—9; 35:5—7; 65:21—23). Зәһмәт олмаса, бир нечә дәгигә вахт ајырыб јухарыда ҝәтирилән ајәләри Мүгәддәс Китабдан* охујун. Бу ајәләр Аллаһын итаәткар инсанлар үчүн һазырладығы чәннәт һәјатына иманынызы артырачаг. Бу итаәткар инсанлар Адәмин итирдији немәтләри, јәни чәннәт һәјатыны вә Аллаһын ризасыны газаначаглар (Вәһј 21:3).

Бәс биз нечә әмин ола биләрик ки, јер үзүндә чәннәт һәјаты хәјал дејил, реалдыр? Буну Мүгәддәс Китабын бир ајәси тәсдиг едир: «Көјләр Јеһованындыр, јери исә бәшәр оғулларына вериб». Бу вәди «һеч вахт јалан данышмајан Аллаһ» вериб (Зәбур 115:16; Титуса 1:2). Мүгәддәс Китаб бизә ҝәләчәјә көзәл үмид бәхш едир — дүнја әбәдилик чәннәт олачаг! ■

* Гејд едәк ки, Гуранын «әл-Әнбија» [Пејғәмбәрләр] сурәсинин (105-чи сурә) 21-чи ајәсиндә дејилир: «Торпаға јалныз Мәним салеһ бәндәләримин дахил олачағыны јазмышдыг».

* Мүгәддәс Китабы jw.org/az-cyrl сајтындан охуја вә јүкләјә биләрсиниз.

Сизчә, Мүгәддәс Китаб гајғыларымызы јүнҝүлләшдирә биләр?

Бу барәдә нә дејәрдиниз?

- Бәли
- Хејр
- Ола билсин

Мүгәддәс Китабда дејилир:

«Бүтүн гајғыларынызы [Аллаһын] үзәринә гојун, чүнки О, гајғынызы чәкир» (1 Бутрус 5:7). Мүгәддәс Китаб бизи әмин едир ки, Аллаһ гајғыларымызы јүнҝүлләшдирмәјә гадирдир.

Мүгәддәс Китабда даһа нә дејилир?

- Биз дуада Аллаһын сүлһүнү диләсәк, раһатлыг тапарыг (Филиппилиләрә 4:6, 7).
- Мүгәддәс Китабы охумагла да нараһатчылығымызы азалда биләрик (Мәтта 11:28—30).

Елә бир вахт олачагмы ки, һәјат гајғысыз олсун?

Бәзи инсанлар инаныр ки,

һәјат гајғысыз ола билмәз, кимиси исә инсанын јалныз өләндән сонра раһат јашајачағыны дүшүнүр.

Сиз бу барәдә нә дејәрдиниз?

Мүгәддәс Китабда нә дејилир?

Аллаһ нараһатчылыг јарадан проблемләри дүнјадан јох едәчәк. «Артыг өлүм олмајачаг. Нә дәрд, нә фәрјад, нә дә ағры олмајачаг» (Вәһј 21:4).

Мүгәддәс Китабда даһа нә дејилир?

- Ҝәләчәкдә дүнјаны Аллаһын гурдуғу һөкумәт идарә едәчәк. Онда инсанлар динҹ вә әмин-аман јашајачаг (Әшија 32:18).
- Инсанлары үзән гајғылар вә проблемләр унудулачаг (Әшија 65:17).

Дүнјаны Аллаһын һөкумәти идарә едәндә инсанлар «әмин-аманлығын боллуғундан һәзз алачаглар» (Зәбур 37:11).

Зәһмәт олмаса, мәнә «Мүгәддәс Китаб тәлимләри» китабынын бир нүсхәсини ҝөндәрин

Әлавә мәлумат алмаг үчүн Јеһованын Шаһидләри тәрәфиндән дәрч олунан бу китабын 3-чү фәслинә бахын.

Һәмчинин www.jw.org/az-cyrl сајтына бахын

ДИЛ ______________________

АД ______________________

ҮНВАН ______________________

____

____

Почт үнванымыз үчүн 2-чи сәһифәјә бахын

JW.ORG ™

Журналын бу вә әввәлки сајларыны пулсуз јүкләјин

Онлајн Мүгәддәс Китаб тәхминән 130 дилдә әлчатандыр

www.jw.org/az-cyrl сајтына дахил олун вә ја коду скан един

wp17.4-AJ
170324